

CÁC NƯỚC ĐÔNG NAM Á (CUỐI THẾ KỈ XIX- ĐẦU THẾ KỈ XX)

1. Tóm tắt lý thuyết

1.1. Quá trình xâm lược của chủ nghĩa thực dân vào các nước Đông Nam Á

a. Nguyên nhân

- Để thúc đẩy hơn nữa sự phát triển của kinh tế tư bản chủ nghĩa, nhu cầu về thị trường, thuộc địa và nhân công đặt ra cho các nước tư bản phương Tây ngày càng bức thiết

=> Các nước tư bản đẩy mạnh việc bành trướng, xâm lược thuộc địa.

- Ưu điểm của các nước Đông Nam Á:

+ Vị trí địa lí chiến lược quan trọng.

+ Tài nguyên thiên nhiên phong phú, nhân công dồi dào.

+ Chế độ phong kiến ở các nước lâm vào khủng hoảng.

→ Các nước Đông Nam Á trở thành đối tượng xâm lược của thực dân phương Tây.

b. Quá trình xâm lược

- Từ thế kỉ XV – XX, thực dân phương Tây từng bước xâm nhập và hoàn thành việc xâm lược các nước Đông Nam Á.

c. Kết quả

- Indônêxia trở thành thuộc địa của thực dân Hà Lan.

- Philippin trở thành thuộc địa của Tây Ban Nha, sau đó là Mỹ.

- Miến Điện, Mã lai trở thành thuộc địa của thực dân Anh.

- Ba nước Đông Dương trở thành thuộc địa của thực dân Pháp.

- Xiêm trở thành “vùng đệm” của Anh và Pháp.

Hình 1: Lược đồ Đông Nam Á cuối thế kỉ XIX- đầu thế kỉ XX

1.2. Phong trào chống thực dân Hà Lan của nhân dân Indônêxia

a. Nguyên nhân

Mâu thuẫn giữa nhân dân Ấn Độ với thực dân Hà Lan ngày càng sâu sắc

=> Bùng nổ nhiều phong trào đấu tranh giành độc lập dân tộc

b. Các phong trào đấu tranh tiêu biểu

- Cuối thế kỉ XIX, hàng loạt phong trào đấu tranh yêu nước đã diễn ra:

+ Cuộc khởi nghĩa của nhân dân A-chê (10/1873).

+ Khởi nghĩa của nông dân do Sa-min lãnh đạo (1890).

- Đầu thế kỉ XX, hai khuynh hướng cứu nước (dân chủ tư sản và vô sản) cùng tồn tại song song trong phong trào yêu nước của nhân dân Ấn Độ.

+ Phong trào công nhân sớm hình thành với sự ra đời của các tổ chức: Hiệp hội công nhân đường sắt (1905), Hiệp hội công nhân xe lửa (1908), ...

+ Giai cấp tư sản dân tộc ngày càng lớn mạnh, tiếp thu tư tưởng dân chủ tư sản châu Âu => đóng vai trò nhất định trong phong trào yêu nước ở Ấn Độ vào đầu thế kỉ XX.

1.3. Phong trào chống thực dân ở Phi-lip-pin

a. Đấu tranh chống thực dân Tây Ban Nha

- Nguyên nhân:

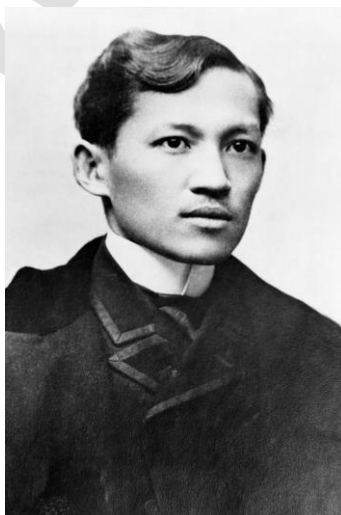
Thực dân Tây Ban Nha đặt ách thống trị trên 300 năm ở Phi-lip-pin, khai thác bóc lột triệt để tài nguyên và sức lao động

=> Mâu thuẫn giữa nhân dân Phi-lip-pin và thực dân Tây Ban Nha ngày càng gay gắt dẫn đến sự bùng nổ của các phong trào đấu tranh.

- Phong trào đấu tranh tiêu biểu: Khởi nghĩa ở Ca-vi-tô (1872).

Vào những năm 90 của thế kỉ XIX, phong trào yêu nước theo khuynh hướng dân chủ tư sản ở Phi-lip-pin xuất hiện 2 xu hướng chính trong phong trào giải phóng dân tộc: xu hướng cải cách và xu hướng bạo động.

+ Xu hướng cải cách

Hình 2: Hô-xê Ri-dan (1861- 1896)

- Lãnh đạo Tổ chức “Liên minh Philippin” đứng đầu là Hô-xê Ri-dan
- Lực lượng tham gia - Trí thức yêu nước, địa chủ, tư sản tiến bộ, một số hộ nghèo, ...
- Hình thức đấu tranh Đấu tranh ôn hòa

- Chủ trương đấu tranh Tuyên truyền, khơi dậy ý thức dân tộc, đòi quyền bình đẳng với người Tây Ban Nha.
- Kết quả, ý nghĩa : Thất bại nhưng có ý nghĩa quan trọng trong việc thức tỉnh, tinh thần dân tộc của nhân dân, chuẩn bị tư tưởng cho cao trào cách mạng sau này

+ Xu hướng bạo động

Hình 3: Bô-ni Pha-xi-ô (1863- 1897)

- Lãnh đạo Tổ chức “Liên hiệp những người con yêu quý của nhân dân” - đứng đầu là Bô-ni-Pha-xi-ô
- Lực lượng tham gia - Nông dân, dân nghèo thành thị, ...
- Hình thức đấu tranh Khởi nghĩa, vũ trang tiêu biểu là cuộc khởi nghĩa tháng 8/1896
- Chủ trương đấu tranh Đấu tranh lật đổ ách thống trị của Tây Ban Nha, xây dựng quốc gia độc lập.
- Kết quả, ý nghĩa: Giải phóng nhiều vùng, thành lập được chính quyền nhân dân. Sau khi Bô-ni Pha-xi-ô bị sát hại, tổ chức “Liên hiệp những người con yêu quý của nhân dân” dần tan rã.

b. Phong trào đấu tranh chống Mĩ

- Năm 1898 Mĩ gây chiến với Tây Ban Nha hất cẳng Tây Ban Nha và chiếm Philippin.
  - Nhân dân Philippin anh dũng chống Mĩ đến năm 1902 thất bại.
- ⇒ Philippin trở thành thuộc địa của Mĩ.

1.4. Phong trào đấu tranh chống thực dân Pháp của nhân dân Campuchia

a. Nguyên nhân

Từ năm 1884, Campuchia trở thành thuộc địa của thực dân Pháp. Ách thống trị nô dịch tàn bạo, hà khắc và phản động của thực dân Pháp đã khiến cho mâu thuẫn giữa nhân dân Campuchia và Pháp ngày càng sâu sắc.

⇒ Nhiều phong trào đấu tranh yêu nước đã diễn ra.

b. Phong trào đấu tranh tiêu biểu

- Khởi nghĩa của hoàng thân Si-vô-tha (1861 – 1892).
- Khởi nghĩa của A-cha Xoa (1863 – 1866).

- Khởi nghĩa của Pu-côm-bô (1866 – 1867).

c. Kết quả

- Thất bại.

- Nguyên nhân thất bại:

- Tương quan lực lượng quá chênh lệch (Pháp có ưu thế hơn về vũ khí, kĩ thuật, ...)
- Các phong trào diễn ra lẻ tẻ, tự phát.

1.5. Phong trào đấu tranh chống thực dân Pháp của nhân dân Lào đầu thế kỉ XX

a. Nguyên nhân

Từ năm 1893, Lào trở thành thuộc địa của thực dân Pháp. Ách thống trị nô dịch tàn bạo, hà khắc và phản động của thực dân Pháp đã khiến cho mâu thuẫn giữa nhân dân Lào và Pháp ngày càng sâu sắc.

⇒ Nhiều phong trào đấu tranh yêu nước đã diễn ra.

b. Phong trào đấu tranh tiêu biểu

- Khởi nghĩa của Pha-ca-đuốc (1901 – 1903).

- Khởi nghĩa của Ong Kẹo và Com-ma-đam (1901 – 1937).

c. Kết quả

- Thất bại

- Nguyên nhân thất bại:

- Tương quan lực lượng quá chênh lệch
- Các phong trào diễn ra lẻ tẻ, tự phát.

1.6. Xiêm giữa thế kỉ XIX- đầu thế kỉ XX

- Từ cuối thế kỉ XIX- đầu thế kỉ XX, trước sự nhòm ngó, đe dọa xâm lược của các nước phương Tây, Xiêm đã tiến hành công cuộc cải cách đất nước.

- Công cuộc cải cách đất nước ở Xiêm

+ Diễn ra ở Xiêm dưới thời kì trị vì của vua Rama IV và Rama V.

+ Cải cách được tiến hành trên nhiều lĩnh vực, theo hình mẫu các nước phương Tây.

- Chính trị: thiết lập nền quân chủ lập hiến, bên cạnh nhà vua còn có hội đồng nhà nước – đóng vai trò như 1 cơ quan tư vấn, khởi thảo pháp luật,..
- Kinh tế: xóa bỏ chế độ nô lệ vì nợ; khuyến khích tư nhân trong và ngoài nước bỏ vốn kinh doanh,..
- Quân đội được trang bị và huấn luyện theo kiểu phương Tây.
- Ngoại giao: thực hiện chính sách ngoại giao mềm dẻo (“ngoại giao cây tre”).

- Kết quả:

+ Xiêm giữ được độc lập tương đối về chính trị.

+ Đưa Xiêm phát triển theo con đường tư bản chủ nghĩa.

- Tính chất: cách mạng tư sản chưa triệt để.

2. Luyện tập

Câu 1: Cách mạng năm 1896 ở Phi-lip-pin diễn ra như thế nào?

Gợi ý trả lời

- Ngày 28-8-1896, Bô-ni-pha-xi-ô phát lệnh khởi nghĩa với khẩu hiệu “Chiến thắng hay là chết!”, được nhân dân hưởng ứng nhiệt liệt. Cách mạng bùng nổ.
- Phong trào kháng chiến chống thực dân lan rộng toàn quần đảo.
- Tại nhiều vùng giải phóng, chính quyền nhân dân do KATIPUNAN lãnh đạo đã được thiết lập, tiến hành chia ruộng đất cho nông dân, tiến tới thành lập nền cộng hòa.
- Sau đó, Bô-ni-pha-xi-ô bị sát hại, KATIPUNAN tan rã (1897). Cách mạng kết thúc.
- Ý nghĩa: Cách mạng năm 1896 ở Phi-lip-pin được coi là cuộc cách mạng mang tính chất tư sản, chống đế quốc đầu tiên ở Đông Nam Á, đánh dấu sự thức tỉnh của nhân dân Phi-lip-pin trong cuộc đấu tranh giành độc lập.

Câu 2: Âm mưu và thủ đoạn của Mỹ đối với Phi-lip-pin như thế nào?

Gợi ý trả lời

- Âm mưu: Nhân cơ hội, Cách mạng năm 1896 ở Phi-lip-pin bị đàn áp, Mỹ tìm cách bành trướng sang bờ Tây Thái Bình Dương.
- Thủ đoạn:
  - Tháng 4 – 1898, Mĩ gây chiến với Tây Ban Nha hất cẳng Tây Ban Nha và chiếm Phi-lip-pin
  - Tháng 6 – 1898, Mĩ dựng A-ghi-nan-đô lên làm Tổng thống nước Cộng hòa Phi-líp-pin.
  - Sau khi Tây Ban Nha thua trận, quân Mĩ đổ bộ chiếm Ma-ni-la và nhiều nơi trên quần đảo.
  - Cuộc kháng chiến của nhân dân Phi-líp-pin chống Mĩ diễn ra trong tình trạng không cân sức, kéo dài đến năm 1902 thì bị dập tắt. Từ đây, Phi-líp-pin trở thành thuộc địa của Mĩ.

Câu 5: Nêu những nét chính về tình hình các nước Đông Nam Á vào cuối thế kỉ XIX – đầu thế kỉ XX.

Gợi ý trả lời

- Đông Nam Á là một khu vực có vị trí địa lý quan trọng, giàu tài nguyên, chế độ phong kiến đang lâm vào khủng hoảng, suy yếu nên không tránh khỏi bị các nước phương Tây nhòm ngó, xâm lược.
- Từ nửa sau thế kỷ XIX, tư bản phương Tây đẩy mạnh xâm lược Đông Nam Á: Anh chiếm Mã Lai, Miến Điện; Pháp chiếm 3 nước Đông Dương; Tây Ban Nha rồi Mỹ chiếm Philippin; Hà Lan và Bồ Đào Nha chiếm Indônêxia.
- Xiêm (Thái Lan) là nước duy nhất ở Đông Nam Á vẫn giữ được độc lập, nhưng cũng trở thành “vùng đệm” của tư bản Anh và Pháp.

3. Kết luận

Bài học tóm tắt tình hình các nước Đông Nam Á trong giai đoạn cuối thế kỉ XIX- đầu thế kỉ XX